

Berichten

Buitenland

Voor de Nederlandse agribusiness, jaargang 39, nummer 6, juni 2013

Argentinië: stijgende aardappelproductie met Nederlandse hulp

Colofon

Berichten Buitenland is bestemd voor het Nederlandse agrarische bedrijfsleven en is een uitgave van de directie Europees Landbouwbeleid en Voedselzekerheid van het ministerie Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Het doel is informatieverstrekking over relevante ontwikkelingen op agrarisch handelsgebied, buitenlandse markten, handelsbemiddeling enzovoort. De landbouwafdelingen in het buitenland dragen in sterke mate bij aan de berichtgeving in dit blad.

Er wordt gedrukt op een chloorarme papiersoort, in een inktbesparend FM-raster. Er wordt verzonden in recyclebare sealbags.

Uitgever

Ministerie van Economische Zaken

Redactieadres

Redactie Berichten Buitenland
T.a.v. Jochem Porte
Postbus 20401, 2500 EK Den Haag
Tel. +31 (0)70 378 44 28
E-mail j.porte@minez.nl
www: rijksoverheid.nl/berichtenbuitenland

Informatie en abonnementen

Voor informatie over artikelen of een (gratis) abonnement kunt u contact opnemen met Elma Verboom.
Tel.: +31 (0)70 378 41 62
Fax: +31 (0)70 378 61 23
E-mail: e.verboom@minez.nl

Berichten Buitenland online:

www.rijksoverheid.nl/berichtenbuitenland

Realisatie

JackieWorks/geschreven * gedrukt

Aan dit nummer werkten mee:

René Didde, Frits Emmerik, Hans van der Lee, Joost Oorthuizen, Jacqueline Rogers, Reinder Schaap, Bart Vrolijk

Opmaak

Optima Forma bv, Voorburg

Druk

OBT bv, Den Haag
ISSN 0920 - 0975

De informatie, meningen en opinies in dit blad worden naar voren gebracht buiten verantwoordelijkheid van het Ministerie van Economische Zaken.

Het overnemen of vermenigvuldigen van artikelen uit dit blad is alleen toegestaan onder vermelding als volgt: Berichten Buitenland, [maand/jaar], [pagina's].

Inhoudsopgave

Korte berichten	3
Piepers op de pampa	7
Kort graag...	10
Melkveehouderij en zuivel in Roemenië	12
Uit onverwachte hoek	14
Column	16
Internationale verduurzaming van de veehouderij	17
Exportise	20
Naoogst	22
Grensverleggers	25
Activiteitenkalender 2013	27

Korte berichten

AFRIKA

Algerije

Landbouwfederatie Rabat

Demonstratie-melkveehouderij

Algerije en Nederland gaan samenwerken bij de opzet en inrichting van een melkveehouderij voor demonstratie- en opleidingsdoeleinden, verbonden aan de modelboerderij van de onderneming Mekhancha in Guelma (Oost-Algerije). Het samenwerkingsproject heeft als doel het verbeteren van de melkproductie in de regio van Guelma en zal worden uitgevoerd op de modelboerderij. Centraal staan het overdragen van praktische kennis aan en het opleiden van veehouders, technici, instructeurs, studenten en andere partijen die betrokken zijn bij de productie van melk. Het project zal twee vormen van een melkveehouderij laten zien: een familiebedrijf, met een capaciteit van 15 melkkoeien; en een grotere melkveehouderij, met een capaciteit van 60 melkkoeien. De overeenkomst is aangegaan voor een periode van drie jaar. Nederland stelt een bedrag van € 550.000 beschikbaar voor de financiering van technische bijstand en opleiding.

AMERIKA

Argentinië

Landbouwfederatie Buenos Aires

Handboek agribusiness

De Argentijns-Nederlandse Kamer van Koophandel heeft in samenwerking met de Landbouwfederatie Buenos Aires het boek *Alimentar el futuro* ['het voeden van de toekomst'] uitgegeven. Daarin beschrijven 26 experts de rol van Argentinië om met haar voedselproductie bij te dragen aan de sterk groeiende wereldwijde vraag naar voedsel. De artikelen in het 265 pagina's tellende boek zijn geschreven door deskundigen uit industrie, academische wereld, ngo's en overheid en behandelen verschillende aspecten van de Argentijnse agribusiness: van melkproductie, aardappelen, wijn en vlees tot transport, logistiek en innovatie. Het Spaanstalige boek is te bestellen via info@ccah.org.ar.

Hiltonquotum niet gevuld

Voor het zesde jaar op rij is Argentinië er niet in geslaagd de maximaal toegestane hoeveelheid kwaliteitsrundvlees voor de Europese markt waarvoor een lager importtarief geldt (het zogenoemde 'Hiltonquotum') te vullen. Begin juni was nog maar slechts de helft van het quotum van in totaal 30.000 ton gevuld. Het laatste jaar dat Argentinië erin slaagde de maximale hoeveelheid te benutten, was in 2006-'07. Door het huidige Argentijnse regeringsbeleid dat probeert de binnenlandse inflatie enigszins onder controle te houden, zijn veel producenten genoodzaakt hun vleesproductie op de lokale markt af te zetten, zodat daar de prijs relatief laag blijft.

Inmiddels is Argentinië afgezakt naar de 11^e plaats wereldwijd van rundvleesexporteurs, met een totale export in 2012 van slechts 183.000 ton. In 2005 bezette het land nog de 3e plaats, met een export van 771.000 ton. Het land moet nu de kleinere buurlanden Uruguay en Paraguay voor laten gaan. Deze landen exporteerden in 2012 respectievelijk 350.000 en 210.000 ton rundvlees.

Brazilië

Landbouwfederatie Brasília

Kalf gekloond uit vetweefsel

In Brazilië is het eerste kalf geboren dat is gekloond op basis van cellen uit vetweefsel van een volwassen koe. Deze nieuwe techniek voor klonen is uitgevoerd door Embrapa, het onderzoeksinstituut van het Braziliaanse ministerie van Landbouw. Volgens het instituut, dat vier jaar aan de methode heeft gewerkt, is het kalf gezond en ontwikkelt het zich normaal. Deze techniek is al eerder toegepast. Dit is echter de eerste keer dat een dier levend en gezond wordt geboren. Nadat vetweefsel is weggehaald, worden de vetcellen op kweek gezet. Vervolgens worden de cellen geïnjecteerd in een geprepareerde eicel. Het toedienen van elektrische schokken moet bevorderen dat het embryo zich binnen een week gaat ontwikkelen. Daarna wordt het geïmplant in de draagmoeder. De zwangerschap duurde in dit geval negen maanden en twintig dagen. Het kalf werd via een normale bevalling geboren en woog 35 kilo. De onderzoekers noemen de gelijkenis van het kalfje met de celdonor – zelf twee jaar oud – opvallend.

Achtergrond ethanolcrisis

De recente geschiedenis van ethanol in Brazilië begon toen voormalig president Lula wereldwijd pronkte met uit rietsuiker geproduceerde ethanol als alternatief voor fossiele brandstoffen, een ontwikkeling die de nationale economie zou veranderen. Daarop werd de Braziliaanse vloot aan 'flex' auto's (een auto die zowel op ethanol als op fossiele brandstof rijdt) flink uitgebreid en lag betreding van de Amerikaanse markt – na een flink geschil met lokale producenten en lobbyisten – in het verschiet. Er volgde een verrassende wending: Brazilië bleek onvoldoende ethanol te produceren voor export en de standaard flex auto's werden vooral gevuld met (de goedkopere) benzine. Aan de andere kant werd de sector tussen 2008-2012 geconfronteerd met sluiting van 40 fabrieken.

Vier factoren hebben bijgedragen aan deze crisis: het ontbreken van een langetermijnpolitiek, de rol van (de goedkopere) benzine in economisch beleid, lagere productiviteit (oogstverlies) door de gemechaniseerde oogst van suikerriet en het grillige verloop van het weer in de afgelopen jaren. De als gevolg hogere kosten van ethanol hebben de sector dieper in de financiële problemen gebracht en de productiecapaciteit verminderd.

Verbod EU-rundvlees opheffen

Het Braziliaanse verbod uit 2001 op de import van rundvlees en fokvee uit de Europese Unie is opgeheven. Brazilië voldoet hiermee aan de regels van de Wereldorganisatie voor Diergezondheid (OIE). Naast de nationale wet- en regelgeving wordt hard gewerkt aan bilaterale goedkeuringsprocedures en de accreditatie van faciliteiten, vóórdát de import kan worden herstart. De totale EU-voedselexport naar Brazilië vertegenwoordigde een waarde van ongeveer € 1,5 miljard in 2012.

Canada

Landbouwfederatie Washington, D.C.

Akkerbouwbeurs

Van 6-9 november 2013 vindt in Red Deer, Alberta, de 30e Agri-Tradebeurs plaats. Het is de grootste beurs op het gebied van akkerbouw in West-Canada. Voor bedrijven in de Nederlandse agribusiness dé gelegenheid om (nieuwe) contacten op te doen in deze sector. In 2012 draaiden de Canadese akkerbouwers een recordomzet en daarom willen zij investeren in nieuwe (landbouw)technieken. Nederlandse deelnemers aan deze beurs kunnen rekenen op ondersteuning van het Nederlandse consulaat in Edmonton. Red Deer ligt ongeveer 150 km ten zuiden van de provinciale hoofdstad Edmonton. Meer informatie: Nederlands consulaat Edmonton, Henk ten Wolde, Economic Consultant, telefoon 001 780 490 5004, 001 780 710 1551 (mobiel Canada) of 06 20 61 80 73 (mobiel Nederland), e-mail h.tenwolde@alberta-holland.com; h.tenwolde@dwcc.eu. Zie ook www.alberta-holland.com.

Chili

Landbouwfederatie Buenos Aires

Wageningen UR één jaar in Chili

Eind mei was het precies een jaar geleden dat toenmalig minister van Buitenlandse zaken Rosenthal het Wageningen UR Centre of Excellence in Santiago de Chile opende. Ter ere van de eerste verjaardag waren er diverse activiteiten om dit heugelijke feit te vieren. Een uitgebreide delegatie uit Wageningen onder leiding van rector magnificus Martin Kropff was meerdere dagen aanwezig om het belang dat Wageningen hecht aan de samenwerking met Chili te onderstrepen. Het seminar dat in het teken stond van op kennis gebaseerde innovaties in voedselproductie en -technologie trok meer dan 200 geïnteresseerden. De week werd afgesloten met een workshop over valorisatie van biomassa en een bijeenkomst van Wageningen Alumni. Zie ook www.wur.cl.

EUROPESE UNIE

Polen

Landbouwfederatie Warschau

Consumentengedrag

Aanbiedingen en uitverkopen zijn erg geliefd bij de Poolse consument. Polen zijn in het algemeen niet trouw aan één supermarkt. Uit onderzoek blijkt dat 25% van de ondervraagde personen op één merk is gericht. Meestal zijn dat personen tussen 20-24 jaar met lagere opleiding. Voor één op drie klanten spelen dergelijke programma's echter geen rol. 71% van de respondenten gaf aan dat uitverkoop en speciale aanbiedingen van groot belang zijn. Uit het onderzoek blijkt voorts dat klanten gedifferentieerd op basis van leeftijd, geslacht en onderwijs verschillende promoties aantrekkelijk vinden. Vrouwen tussen 20-24 jaar en consumenten met hoger onderwijs zijn het meest gevoelig voor vaste promoties en uitverkoop; mannen, personen tussen 25-34 jaar en mensen met lager onderwijs dan gemiddeld kiezen voor speciale prijzen voor een set van producten. Een promotie van 2+1 gratis is interessant voor vrouwen, personen tussen 15-19 jaar en met een lager onderwijsniveau dan het gemiddelde.

Verenigd Koninkrijk

Landbouwfederatie Londen

Buy British onder druk

De slechte graanoogst vorig jaar in het Verenigd Koninkrijk zorgt ervoor dat diverse grote merken niet langer hun '100% British' kunnen waarmaken. De producent van voorverpakt brood Hovis, maar ook Weetabix en koekjesfabrikant McVitie's hebben aangegeven dat er onvoldoende Brits graan van hoge kwaliteit beschikbaar is en dat hun producten daarom gemaakt zullen worden met een mengeling van Brits en ingevoerd graan. Dit gaat in tegen de Buy British-trend die de laatste jaren het consumentengedrag mede heeft bepaald. Ook supermarktketen Sainsbury's heeft aangegeven minder producten met een Buy British-logo in de schappen te zullen leggen. In plaats daarvan zal meer nadruk gelegd worden op de duurzaamheid en gezondheidswaarde van producten.

Unilever-ceo meest invloedrijk in Britse supermarktwezen

Paul Polman, ceo van Unilever is door het Britse vakblad The Grocer uitgeroepen tot de meest invloedrijke persoon in de wereld van de supermarkten. Hij verdringt daarmee Philip Clarke van Tesco van de eerste plaats. De reden voor zijn uitverkiezing is niet alleen de verandering die hij bij Unilever heeft doorgevoerd, maar vooral ook zijn werk achter de schermen. Onder Polman zijn de strategische keuzes minder afhankelijk gemaakt van de wensen van de aandeelhouders. Dat heeft ertoe geleid dat Unilever de moeilijke economische tijden tot dusver relatief goed doorstaat. Verder wordt Polman geroemd om de introductie van zijn tienjarig plan voor duurzaamheid. Naast Polman heeft ook de

Nederlander Marc Bolland een plaats in de top 15 gekregen. De ceo van Marks & Spencer staat op nummer 13.

Midden-Oosten

Samenwerkingsfora met Palestina en Israël

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken is bezig met de oprichting van twee separate bilaterale samenwerkingsfora: één met Israël en één met de Palestijnen. Het overkoepelende thema voor beide fora is innovatie, steeds met een wisselende invalshoek. De eerste editie van het forum met de Palestijnen heeft als thema waterbeheer en voedselzekerheid. De eerste editie van het forum met Israël richt zich op waterbeheer en energie. Naast regeringsconsultaties is het forum vooral gericht op het tot stand brengen of verdiepen van samenwerking tussen Nederlandse en lokale bedrijven en kennisinstellingen. De eerste bijeenkomsten van de fora vinden komend najaar plaats (precieze data worden op korte termijn vastgesteld). Partijen die al in de regio actief zijn of die dat willen worden en aan de fora willen deelnemen, kunnen zich tot uiterlijk 10 juli 2013 opgeven bij Corinne Abbas van het ministerie van Buitenlandse Zaken, e-mail ch.abbas@minbuza.nl.

Platforms landbouw Ethiopië

De Landbouwafdeling Addis Abeba, Ethiopië stimuleert de oprichting van landbouwplatforms in Ethiopië. Zo is sinds vorig jaar al de hand gelegd aan drie platforms voor respectievelijk aardappelen, pluimvee en aquacultuur. Bedoeling van deze platforms is om banken, onderzoekers, overheden, boeren en ondernemers bij elkaar te brengen. Dit opdat concrete investeringsvoorstellen worden ontwikkeld en er binnen de sectoren een dialoog tussen private sector, kennisinstututen en overheden ontstaat. Doelstelling is duurzame verhoging van de output.

Deze platforms worden door de – vanuit de Nederlandse ambassade opgerichte – Agriculture Business Support Facility onder de Kamer van Koophandel te Addis Abeba verder begeleid. Fondsen zijn beschikbaar om jonge Ethiopische ondernemers met briljante plannen maar weinig ervaring te coachen, haalbaarheidsstudies te verrichten en via de KvK en andere kanalen mogelijke knelpunten op een geclusterde wijze met de overheid te bespreken.

De Landbouwafdeling zal clustering van Nederlandse en Ethiopische partijen zoveel mogelijk bevorderen. Nederlandse partijen krijgen een kans om hun netwerk in Ethiopië goed in te richten en te consolideren. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de KvK na drie jaar verdere ondersteuning van de sectoren zelf ter hand gaat nemen. Meer informatie bij de Landbouwafdeling Addis Abeba: add-Inv@minbuza.nl.

Argentinië: stijgende aardappelproductie met Nederlandse hulp

Piepers op de pampa

Het land van Máxima, voetbal en tango. De nieuwe paus komt er vandaan. Argentinië: een eeuw geleden al de graanschuur van de wereld. Producent van mals rundvlees op de pampa's. Uitgestrekte sojavelden. Maar aardappelen? Ja, aardappelen! Nederlandse samenwerking levert nu al vruchten op.

Hij reist de hele wereld over op zoek naar nieuwe geschikte locaties voor de productie van frietaardappelen. Jochem Rovers, manager Development New Projects van Farm Frites is dus wel wat gewend. Totdat hij in Mendoza kwam, aan de voet van de Andes. "De mooiste gronden ter wereld om aardappelen te produceren. Zoiets geweldigs had ik nog niet eerder gezien", aldus Rovers, die ooit zelf in Brabant begonnen was als producent van aardappelen. Goede gronden, een perfect klimaat en aanwezigheid van water. Hoewel dat de laatste jaren, mede door verstedelijking en de sterke uitbreiding van de wijnbouw, soms schaars is geweest. Het verkrijgen van een watervergunning is daarom lastig.

Groeiende sector

Argentinië produceert 2,3 miljoen ton aardappelen op 63.500 hectare, vooral in de provincies Buenos Aires, Cordoba, Tucumán en Mendoza. Daarmee is het land vooralsnog een bescheiden speler en neemt het land de 30e plaats in wereldwijd, en de 4e in Zuid-Amerika, na Peru, Brazilië en Colombia. De opbrengst per hectare van gemiddeld 29 ton ligt ruim boven het wereldwijde gemiddelde van 17 ton, maar een derde onder dat van toplanden als Nederland, de Verenigde Staten en enkele andere EU-lidstaten. De consumptie van aardappelen in Argentinië is met 60 kg per persoon per jaar relatief hoog. Sinds de jaren 90 zijn de grote friet-/chipsproducenten (Mc Cain, PepsiCo en Farm Frites) aanwezig in Argentinië, en is het land van netto importeur een netto exporteur van aardappelproducten geworden. Tegenwoordig halen de modernste producenten ook in Argentinië vergelijkbare opbrengsten als in Nederland.

De interesse in aardappelproductie in Zuid-Amerika is de laatste jaren enorm toegenomen. Door de gestegen welvaart in Brazilië en veranderende consumptiepatronen, stijgt de vraag naar friet en andere verwerkte aardappelproducten in Brazilië jaarlijks met 7 tot 8%. Maar de klimatologische omstandigheden zijn in grote delen van Brazilië niet geschikt voor aardappelen, omdat het te (sub)tropisch is. Ook zijn de gebruikte technieken voor poten, oogsten, opslag en verwerking veelal verouderd. Het is dus niet verwonderlijk dat een aanzienlijk deel van de in Brazilië geconsumeerde aardappelproducten geproduceerd wordt in buurland Argentinië. Per vrachtwagen gaat de ingevroren friet vervolgens naar de grote buur.

Meestal gaat dat goed, maar vorig jaar was de grens tussen beide landen plotseling dicht. Samenwerking van landen binnen Mercosur verloopt niet altijd vlot, en is zeker niet te vergelijken met de EU. Omdat Argentinië vorig jaar een tijdelijk importverbod had van koelkasten uit Brazilië om de eigen industrie te beschermen, reageerde Brazilië door andere producten te weren, waaronder ingevroren friet. Na enkele weken was het probleem opgelost, maar het is een realiteit die zo weer actueel kan worden.

Verbetering keten

Hoewel de productieomstandigheden voor aardappelen in Argentinië dus zeer goed zijn, bestond er echter bij Farm Frites onvrede over de kwaliteit van de bij de fabriek in Buenos Aires aangeleverde aardappelen. Sterk uiteenlopende groottes, aardappelen met veel groen, en beschadigingen door oogst en transport. Kortom: er viel nog veel te verbeteren. Zo ontstond twee jaar geleden het idee om samen met Argentijnse counterparts meer Nederlandse kennis en technologie te introduceren, in alle schakels van de aardappelketen: grondbewerking, pootgoed, poot- en oogstmachines, transportbanden en opslag.

Na een marktanalyse in opdracht van de Landbouwfederatie en een handelsmissie naar Argentinië met 12 bedrijven en kennisinstellingen, bleek er voldoende animo en potentieel om gezamenlijk een meerjarig traject in te gaan om met behulp van Nederlandse kennis en technologie de kwaliteit van de productie naar een hoger niveau te brengen. Het door Agentschap NL ondersteunde 2g@there-programma 'GITAH Papa' werd geboren: de Argentijns-Nederlandse groep voor technologische uitwisseling in de aardappelsector.

GITAH Papa loopt

Nu lopen er verschillende demonstratieprojecten, met pootgoed uit Nederland om de teelt en de kwaliteit van de geogste aardappelen te verbeteren. Zo zijn er begin juni een workshop en een velddag over de optimalisatie van de pootaardappelsector georganiseerd, waar spelers vanuit Nederland (Wageningen UR, Farm Frites, APH) en Argentinië (Inase, Inta en de voornaamste producenten van pootaardappelen) aanwezig waren. Men bestudeerde uit Nederland geïmporteerd, gekalibreerd en ongesneden pootgoed en besprak de toekomst van de sector. Ook is er samenwerking op het gebied van consumentenverpakkingen.

Het project kent bovendien een component kennisoverdracht en training. In augustus gaan acht Argentijnen voor drie weken naar Nederland om getraind te worden in alle aspecten van de aardappelteelt, -oogst en -opslag. Huub Schepers van Wageningen UR coördineert dat onderdeel. "Na een intensieve selectie van kandidaten hebben wij Argentijnen uitgekozen uit de verschillende teeltgebieden, die werkzaam zijn bij verschillende bedrijven en instellingen", aldus Schepers. "Ze zijn alle acht heel enthousiast en na de training in Nederland gaan deze trainers een kring van andere trainers om zich heen opbouwen, om zo de nieuw verworven aardappelkennis zo goed mogelijk in Argentinië te verspreiden. Ook in het onderwijs zullen zij actief zijn, om meer aardappelkennis in het lesprogramma aan te bieden".

Machines en apparatuur

Nederlandse producenten van landbouwmachines, zoals de bedrijven vertegenwoordigd in de APH Groep, profiteren rechtstreeks van de GITAH-samenwerking, en van de toenemende vraag naar de kwalitatief goede Nederlandse machines voor grondbewerking, poten en rooien. Pepijn Verhey, de in Buenos Aires woonachtige directeur van de APH Groep voor Latijns-Amerika, bevestigt dat. "Daar waar import in Argentinië voor veel producten moeilijker of zelfs onmogelijk is geworden, vinden dit soort machines nog steeds hun weg naar de Argentijnse klant. Importeren is lastig en vergt veel papierwerk en geduld, maar ook in de eerste maanden van 2013 hebben we al weer meerdere machines verkocht." Of het nu gaat om aardappelrooiers van De Wulf of grondbewerkingsmachines van Baselier, met de juiste voorbereiding vindt import plaats in Argentinië.

Een vergelijkbaar geluid laat Walter Hernandez horen, de grootste aardappelteler van Argentinië. Hernandez produceert op 2000 hectare in de buurt van het dorpje Otamendi, zo'n vijf uur rijden ten zuiden van de hoofdstad Buenos Aires. In het kleine kantoortje naast een prachtige nieuwe opslagloods vol Nederlandse machines en installaties, licht Hernandez toe dat niet alle grond zijn eigendom is. Het overgrote deel huurt hij, een systeem dat heel gebruikelijk is in Argentinië. En omdat hij jaarlijks andere stukken huurt, heeft hij automatisch de nodige rotatie en wordt uitputting van de grond voorkomen. Hernandez is een tevreden man, en vindt dat ondanks de negatieve verhalen in de pers over de economische ontwikkelingen in Argentinië, het land er beter voor staat dan in de afgelopen 20 jaar.

Tijdens een rondleiding over het bedrijf waan je je bijna in Nederland. De mooie en nieuwe installaties getuigen van visie, vakmanschap en professionaliteit. En vrijwel alle apparatuur is geïmporteerd uit Nederland: van transportbanden van Miedema tot de automatische klimaatcontrole van Tolsma bij de opslag. Hernandez produceert ook pootaardappelen op een oppervlakte van 600 hectare. Een deel daarvan gaat naar Brazilië. "De Argentijnse overheid eist dat, als je iets wilt importeren, je voor een minstens even grote waarde moet

exporteren. Gezien onze export van pootaardappelen, kunnen wij dus zonder al te veel problemen deze machines uit Nederland importeren.”

GITAH Papa loopt door tot volgend jaar. Door training en technologieoverdracht dragen Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen bij aan de ketenverbetering in de aardappelsector in Argentinië. Dat is goed voor Argentinië en goed voor Nederland.

*Bart Vrolijk,
Landbouwwaad Buenos Aires*

Kort graag...

11 vragen aan Arie Veldhuizen Landbouwrapad in New Delhi

Het ministerie van EZ heeft ruim 50 afdelingen in evenzoveel landen waar landbouwraden en -attaché(e)s actief zijn. Elke maand maken we kennis met een van onze verre landbouwmedewerkers.

1. Hoe bent u in dit werk terechtgekomen?

Dat is een lang verhaal, ik ben ooit begonnen als slager. Maar dit is wel de leukste baan die ik ooit heb gehad.

2. Wat zou iedereen moeten weten over uw werkgebied?

India is een land in ontwikkeling. Het is de grootste democratie ter wereld en zeer divers met zijn verschillende culturen, talen en religies. Dat is fantastisch, maar maakt het wel lastig om snel sprongen vooruit te maken. Als je zaken wilt doen in India, moet je beschikken over uithoudingsvermogen en inzicht. Maar daar krijg je dan ook wel wat voor terug. Respect en transparantie zijn sleutelwoorden.

3. Wanneer denkt u 'dit is een mooie dag'?

Iedere dag gaat de zon weer op en kun je opnieuw beginnen. Dus iedere dag is een mooie dag.

4. Wat is uw grootste bron van ergernis?

Geen commentaar, want ik kijk meestal alleen maar vooruit. Dat kan soms overigens wel een valkuil zijn.

5. Voor wie heeft u bewondering?

Voor al die Nederlandse ondernemers die er steeds weer op uit gaan om nieuwe markten te ontdekken. De Nederlandse no-nonsense handelsmentaliteit is uniek in de wereld. Laten we dat vooral vasthouden.

6. Welke sector laat hier absoluut kansen liggen?

Geen één sector! Als er kansen zijn, worden die gepakt is mijn ervaring. En in India liggen die kansen er absoluut. Maar een lange adem is wel noodzakelijk.

7. Hoe staat het met duurzaam ondernemen in uw regio?

Dat zou beter kunnen, maar vergeet niet dat India op dit moment andere prioriteiten heeft. Zoals het op orde brengen van de voedselketen en de ontwikkeling van de agrosektor. Honger is hier een groot probleem! Er wonen hier 1,3 miljard mensen waarvan er 800.000 niet genoeg te eten hebben. En India is erop gebrand om zelfvoorzienend te worden. Nederlandse kennis en technologie kan hierbij een grote rol vervullen. Dus... pak die kansen, is mijn advies.

8. Wat kan er op uw werkterrein beslist beter?

Nederland en India zijn twee totaal verschillende culturen. Om toch succesvol te kunnen zijn, zou het daarom mooi zijn als we als Nederlanders nog meer gaan denken in de mindset van de klant (want die is toch koning?). Er is hier zoveel te doen, dat ik denk dat de Nederlandse capaciteit niet toereikend is om deze immense markt in India te ontwikkelen. Misschien samen met Europese partners eens zien of we stappen vooruit kunnen maken?

9. Welk lokaal gerecht is uw favoriet?

Boterkip (murgh makhani).

10. Met wie zou u een avond op stap willen?

Met mijn mooie en lieve vrouw Gaby, want daar heb ik de laatste tijd veel te weinig tijd voor.

11. Wat is uw sleutelwoord voor de toekomst?

Export! Nederland is een export- en handelsland. Laten we dat vooral beseffen en niet in ons kikkerlandje elkaar met argusogen bekijken. Laten we met elkaar onze krachten bundelen en de ramen opengooien, want dan kunnen we de hele wereld aan. Ik help daar graag aan mee.

Topsectorbenadering noodzakelijk voor hervormingen

Melkveehouderij en zuivel in Roemenië

De Roemeense melkveehouderij- en zuivelsector staan op een belangrijke tweekoppige sprong. Binnen de Europese Unie, maar ook wereldwijd is de zuivelmarkt sterk in ontwikkeling; Roemenië heeft tot nog toe weinig gedaan om daarop te anticiperen en haar positie daarin veilig te stellen. Een ketenbenadering à la de Topsector Agri & Food zou uitkomst bieden.

Het is vijf voor twaalf. De EU-melkquotering wordt per 1 januari 2015 afgeschaft en de EU-toestemming voor Roemenië om af te wijken van de EU-richtlijn inzake melkqualiteit loopt al eind dit jaar af. Dit kan betekenen dat veel kleine zuivelverwerkers de poorten moeten sluiten en dat veel kleine melkveehouders hun bedrijfjes moeten staken.

Roemenië is traditioneel (denk aan de communistische periode) een zuivelproducent. De uitgangspositie is op hoofdlijnen positief: kosten van land, voer en arbeid zijn laag en er is volop ruimte om efficiënte bedrijven op te zetten. De Roemeense minister van landbouw, Daniel Constantin, heeft Nederland gevraagd zijn land te assisteren bij de herstructurering van deze sector. Nederland heeft op dit terrein immers een wereldreputatie en in Roemenië enkele goede uitgangsposities om in deze ontwikkeling een essentiële speler te worden. Een benadering zoals die van de Nederlandse Topsector Agri & Food, waarbij de gehele keten in ogenschouw genomen wordt, zou de ontwikkeling van de Nederlands- Roemeense perspectieven optimaal kunnen ondersteunen. De Roemeense overheid zal echter ook op korte termijn in actie moeten komen, om in het kader van het komende plattelandsontwikkelingsplan 2014-2020 een transitie te faciliteren.

Geschiedenis

Roemenië is van oudsher een belangrijk landbouwland; het beschikt over vruchtbare landbouwgronden vooral in de Donauvlakte en in mindere mate op de Transsylvaanse hoogvlakte. Begin vorige eeuw kende de Roemeense landbouw een grote bloei, door goede producties en relatief hoge prijzen. De Roemeense graanboeren maakten de opbouw van Boekarest als 'het Parijs van het oosten' mogelijk, inclusief een Arc de Triomphe.

In de communistische periode (1947-1989) is ingezet op grootschalige landbouw inclusief veehouderij. Dit beleid was in de melkveehouderij relatief succesvol, afgezien van sociale problemen en focus op export van producten. Na de omwenteling van 1989 is de grootschalige veehouderij grotendeels verdwenen en het land in vaak kleine stukjes teruggegeven aan de oorspronkelijke eigenaren. Hierdoor zijn er nu erg veel zeer kleine melkveehouders met zeer kleine arealen land, naast de ontwikkeling van enkele grootschalige producenten. De kleine producenten bevinden zich met name in Transsylvanië; de grote melkveehouderijen vooral in de Donauvallei.

Structuur

Door de versnippering van het areaal kent Roemenië absoluut gezien meer houders van melkquota dan alle EU-landen samen. In de Transsylvaanse dorpen wordt het melkvee gezamenlijk geweid op vaak collectieve weidegronden; het melken vindt individueel plaats en de melk wordt afgeleverd bij een centrale melktank in het dorp. De zuivelverwerkers zijn eigenaar van de tank en halen de melk één- à tweemaal per dag op.

Op 1 april 2012 kende Roemenië 702.000 geregistreerde melkveehouders; hiervan waren evenwel 700.000 kleine boeren met minder dan 30 koeien. Van het totaal heeft meer dan 90% slechts 2 à 3 koeien! Gezamenlijk produceert deze groep 85% van de nationale melkproductie. Deze kleine bedrijfjes vertegenwoordigen een belangrijk deel van het electoraat en zijn daarmee dus relevant voor de regering. Daarnaast zijn deze kleine boertjes de basis voor de sociale structuur in de dorpen; valt deze economische activiteit door schaalvergroting weg, dan ontstaan spookdorpen en ontvolkt het platteland.

Naast de extreem kleine bedrijfjes, is er ook een aantal grote efficiënte melkveehouderijen van de grond gekomen. Er zijn ruim 300 bedrijven met meer dan 100 melkkoeien; zij hebben in totaal ongeveer 50.000 koeien. Een aantal van deze grote bedrijven is in handen van Nederlandse boeren. Eind april werd in de regio Brasov de eerste melkrobot in gebruik genomen, geleverd door Lely uit Maassluis.

Ook de verwerking is na de omwenteling uiteraard geprivatiseerd; diverse grote internationale spelers zoals Danone, Hochland, Lactalis en Friesland Campina hebben zich hier gevestigd. Daarnaast zijn er nog circa 170 traditionele kleinere zuivelverwerkers actief. Een karakteristiek van de zuivelmarkt is dat de grootste speler (Danone) een marktaandeel van ongeveer 10% bezit; de tien grootse spelers hebben samen 50% van de markt in handen. Het moge duidelijk zijn dat een verdere consolidatie voor de hand ligt. Dat is waarschijnlijk ook de achtergrond voor de investering van het Amerikaanse bedrijf Sigma-Blayzer in top-tien speler Covalact, waarmee Campina tot de fusie met Friesland een samenwerkingsrelatie had.

Kansen en bedreigingen

Het naderende vervallen van de EU-melkquotering biedt enerzijds ruimte voor expansie van de melkproductie in Roemenië, anderzijds kan de aanvoer van relatief goedkope melk uit andere EU-landen toenemen. Zonder uitvoering van een adequaat beleid ligt een negatief scenario het meest voor de hand. Roemenië kent lage grondprijzen (€ 2500-3000 per hectare), lage loonkosten (25 % van het Nederlandse peil) en een zeer goede voederbasis (zowel ruw voer als krachtvoer). Kortom, een uitgangspositie waarop je een efficiënte melkveehouderij kunt bouwen.

De huidige Roemeense, kleinschalige melkveehouderij kan evenals de kleinschalige, traditionele verwerking niet voldoen aan de EU-richtlijn inzake melkqualiteit en -hygiëne. De verkregen toestemming om af te wijken (derogatie) loopt eind dit jaar af. Als hiervoor geen oplossing wordt gevonden, verdwijnt een deel van deze productie en verwerking als gevolg in het grijze circuit. De omschakeling van de kleinschalige veehouderij is niet alleen een technisch, maar vooral ook een sociaal probleem. De kleine boeren zijn gemiddeld 60+ en voor hen zijn de inkomsten uit landbouw hun bestaanszekerheid. Een klein staatspensioen zou een oplossing kunnen zijn, maar de boeren hebben weinig vertrouwen in de staat, op basis van hun ervaring in het verleden.

De vorming van coöperaties zou een andere uitweg zijn, maar ook hier heeft de geschiedenis een negatieve beeldvorming meegebracht. Misschien kan de bestaande collectieve beweiding toch als startpunt dienen voor zo'n samenwerking.

*Reinder Schaap,
Landbouwwaad Boekarest*

Uit onverwachte hoek

Beter eiwit uit aardappel

De consument wordt steeds kritischer. Men schrijft vetvrij, natuurlijk, non-allergeen, duurzaam en steeds vaker vegetarisch op het boodschappenlijstje. AVEBE levert met 100% dochter Solanic een keur van ingrediënten om de voedselindustrie te helpen een antwoord te formuleren. Eiwitten uit aardappelen, breed toepasbaar en gezond met een hoge voedingswaarde. Succes verzekerd.

Aan aardappelen geen gebrek bij de coöperatie AVEBE. De basis ligt bij het winnen van aardappelzetmeel en de productie van hoogwaardige zetmeelderivaten. Solanic neemt de winning van een deel van het eiwit voor haar rekening. Die volle dochter hanteert een gepatenteerd en energiezuinig proces om eiwitten te winnen uit een puur natuurlijke aardappel. Daar kunnen de afnemers mooie voedingsproducten mee maken, zonder de verplicht verontrustende vermeldingen op de etiketten. De term gezond mag onverbloemd worden gehandhaafd. Solanic biedt in diverse varianten welkome toevoegingen op een hele serie voedingswaren. De eiwitten zijn goed oplosbaar, hebben nuttige geleer-, emulgeer- en schuimeigenschappen en dragen bij tot een gezonder en duurzamer eindproduct. En dat is waar de industrie in binnen- en buitenland naar streeft.

Veelzijdig

Solanic voert diverse producten. Een fruitsorbet krijgt met DairinQ meer stabiliteit met behoud van de frisse smaak. Hetzelfde product doet het voortreffelijk in lactosevrij ijs en ook mayonaise wordt, zonder eieren, toch tegelijk stevig en stabiel. Het productenscala biedt met Patissionate een product dat glutenvrije bakkerijproducten meer volume en een betere textuur geeft. Promish vervangt de allergene eiwitten uit soja, eieren en melk en vergt een lagere dosering als toevoeging in burgers, patés en sauzen. Het bindt, zonder afbreuk te doen aan de werkelijk vegetarische aard van vleesalternatieven. Voor sport- en gezondheidsvoeding wordt PROGO aangeboden, een puur en goed oplosbaar zuiver eiwit met essentiële aminozuren en een neutrale smaak.

Succesproduct

Waar vaak een beroep wordt gedaan op dierlijke eiwitten als functioneel ingrediënt biedt Solanic een aantrekkelijk alternatief. Dat geldt ook voor andere traditionele eiwitbronnen als rijst, maïs en peulvruchten, maar die schieten qua performance en voedingswaarde tekort. Duurzaam verkregen eiwit uit de aardappel is niet alleen puur plantaardig, maar ook voedzaam, laag-allergeen en evenwichtig in de aminozuursamenstelling. Kortom, Solanic heeft een succesproduct in handen. Toch?

Stijgende vraag

Jaap Harkema, market manager van Solanic, is heel positief over zowel de resultaten tot op heden als over de toekomst op de internationale markt: "De wereldbevolking groeit en de vraag naar eiwit als nutriënt stijgt explosief. Dat geldt vooral voor plantaardig eiwit. Het is duurzamer dan dierlijk eiwit uit vlees, melk of eieren. Binnen de markt voor plantaardige eiwitten is er een stijgende vraag naar zogenoemde 'free from ...'-eiwitten: natuurlijk, niet allergeen, kosher en halal, maar met wel een hoge voedingswaarde. Juist aardappeleiwit voldoet aan deze voorwaarden." De internationale markt onderscheidt zich niet zozeer kwalitatief van de nationale markt, wel kwantitatief. "Meer dan 90% van onze omzet behalen we buiten Nederland, met name in de EU en de VS. De thuismarkt is belangrijk voor ons imago, de export bepaalt het uiteindelijke resultaat. In het buitenland vinden we de markten waar onze hoogwaardige maar relatief duurdere eiwitten in toenemende mate worden gevraagd. Zo is er op termijn veelbelovend potentieel in India, waar een hoog percentage van de bevolking vegetarisch eet."

Puur plantaardige burgers

Een recent succes is de toevoeging van Solanic aan de burgers van Quorn, de bekende vleesvervanger. Een vegetarische burger, die tot voor kort een kleine hoeveelheid kippeneiwit bevatte. Voortaan komt de toevoeging uit het aardappelwit van Solanic en kan de burger zijn volledig veganistische status zonder enige reserve benadrukken. Dat is voor veel meer producten, die pretenderen vegetarisch te zijn, een logische oplossing om de status veganistisch te bereiken. Ligt daar een uitdagende internationale markt? Jaap Harkema: "Veel afnemers zoeken naar plantaardige alternatieven voor dierlijke eiwitten. Deze zijn niet duurzaam, terwijl vraag en aanbod, en daarmee prijzen, sterk fluctueren. Verder wordt de mondiale consument bewuster. Ze willen geen kiloknallers en legbatterijeieren meer. Solanic kan in tal van toepassingen melk- of kippeneiwit vervangen, kostenneutraal en met het voordeel van een groen label."

Waar ligt de ongekennde markt? Naast functioneel ingrediënt in bewerkte levensmiddelen, ziet Solanic mogelijkheden in sport- en gezondheidsvoeding. Als nutriënt en ter verrijking. De voedingswaarde is hoog en het label 'clean' is gegarandeerd. Jaap Harkema tenslotte: "Vooral in de VS zijn 'plant proteïns' hot en daar kunnen vooral wij van profiteren."

www.solanica.eu

Column

Joost Oorthuizen

Algemeen directeur Initiatief Duurzame Handel

Verantwoorde vis uit Vietnam

Een koe staat en een vis drijft. Dit lijkt misschien een onbetekenende kleuterwijsheid, maar in verband met duurzame voedselproductie is het een belangwekkende constatering. Het staan en lopen van een koe kost veel meer energie dan het drijven en zwemmen van een vis. Dientengevolge is de voedselconversie van een vis, en vooral van tropische vis, veel gunstiger dan die van een koe. Het scheelt een factor drie. Daarmee is viskweek een efficiënte manier van hoogwaardige eiwitproductie. En dat is met een groeiende wereldbevolking goed nieuws.

Pangasius is van de vissen een gemakkelijk te kweken tropische soort. Toen de vraag naar goedkope (kweek)vis in Europa en de Verenigde Staten groeide, explodeerde in Vietnam dientengevolge de kweek van pangasius. De ongebreidelde groei ging gepaard met groeiende duurzaamheidsproblemen zoals watervervuiling en te veel gebruik van antibiotica. Die problemen werden zo serieus dat het Wereld Natuur Fonds de vis in de ban deed. Een zeer kritische, Duitse documentaire over pangasius deed de rest. Binnen een jaar zakte de vraag in Europa met bijna 25% in.

Dat was in 2011 de spreekwoordelijke *wake-up call* voor de Vietnamese overheid. Had die de verschillende duurzaamheidsinitiatieven van onder andere IDH en het Wereld Natuur Fonds tot dan op afstand gehouden, nu wilde zij volop meewerken. Met als gevolg dat IDH een publiek-privaat partnerschap kon opzetten waarbij de Vietnamese overheid, de Vietnamese brancheorganisatie van pangasiuskwekers en handelaren, WNF, IDH en een aantal Europese pangasiushandelaren de handen ineensloegen om de problemen snel en efficiënt op te pakken. En Nederlandse handelaren als QUEENS, Seafood Connection, Mayonna en Anova betaalden mee aan de training van hun toeleveranciers om zo snel mogelijk te voldoen aan de ASC-normen voor verantwoorde viskweek: de ASC Accelerator.

Voor IDH is de duurzame transformatie van de pangasiussector in Vietnam een schoolvoorbeeld van de enorme kracht en schaalgrootte die publiek-private partnerschappen kunnen ontwikkelen. De randvoorwaarden die de Vietnamese overheid organiseerde, gecombineerd met de drive en investeringen van een groep geëngageerde mkb-ondernemers, samen met de kennis en kunde van vakbekwame nog's met ASC als geloofwaardige standaard, hebben samen tot een ongelooflijke prestatie geleid.

Aan het einde van dit jaar zal 25% van de pangasiussector in Vietnam ASC- of gelijkwaardig gecertificeerd zijn. Dat zal in nog geen anderhalf jaar na het beschikbaar komen van de standaard bereikt zijn! Het kan dus, en het kan dus ook zo snel als we de handen ineenslaan en efficiënt samenwerken. Dat is niet alleen goed nieuws voor de pangasiussector in Vietnam, het bewijst ook dat verantwoorde, grootschalige productie van hoogwaardig eiwit mogelijk is, en dat is goed nieuws voor iedereen. Waar de Pangasius-export in zijn geheel nog behoorlijke problemen heeft, groeit het duurzame deel in 2013 heel hard.

Om de 25%-mijlpaal te vieren, gaan we in november een documentaire uitbrengen over deze transformatie en houden we een persconferentie met alle betrokkenen. Als u meer wilt weten over duurzame vis en partnerschappen van mkb-ondernemers met buitenlandse overheden, dan bent u nu alvast van harte uitgenodigd!

FAO schetst beeld met kansen voor Nederland

Internationale verduurzaming van de veehouderij

Het Nederlandse agro-bedrijfsleven kan een bijdrage leveren aan de internationale verduurzaming van de veehouderij. Beter veevoer, betere benutting van mest, verbetering van vee in combinatie met verbeterde verzorging en management. Dat bleek op een symposium, waar de FAO nieuwe cijfers over de internationale voetafdruk van de sector presenteerde.

Internationaal staat de veehouderij voor een enorme opgave vanwege drie explosieve ontwikkelingen. Allereerst groeit de wereldbevolking van zeven miljard mensen nu tot negen miljard monden in 2050. Al deze mensen wonen in toenemende mate in zeer grote steden en gaan bovendien steeds meer dierlijk eiwit eten zodra zij over een beter inkomen beschikken.

En dan te bedenken dat de veehouderij nu al een forse milieudruk veroorzaakt. Na de aandacht voor verzuring en vermesting, staan nu de broeikasgassen met stip op één. Volgens nieuwe schattingen van de wereldvoedselorganisatie FAO draagt de veehouderij – vooral de rundveehouderij – stevig bij aan de klimaatverandering. Ongeveer 7,1 gigaton

(7,1 miljard ton) CO₂-equivalenten per jaar brengen de koeien, maar ook schapen en

geiten, met zijn allen in de atmosfeer. Dat komt vooral doordat de herkauwers met hun complexe magenstelsel weliswaar vezelrijk voeder tot waarde brengen, maar daarbij fors methaan uitstoten. Maar ook stikstofdioxide (N₂O) dat vrijkomt bij de teelt van

veevoedergewassen, en CO₂ als gevolg van machines en transport, doen een stevige duit in

het zakje.

De veeteelt neemt met 14,5% een relatief groot aandeel van de door mensen uitgestoten broeikasgassen voor zijn rekening. "Wij zien de eerdere schattingen van de impact van veehouderij bevestigd", zeggen Henning Steinfeld en Pierre Gerber van de FAO. Dat komt doordat de toename van koeien, schapen en geiten leidt tot overbegrazing en degradatie van grasland. Ze maken ook aanspraak op de steeds krappere fosfaatvoorraden (kunstmest). Alsof dat nog niet genoeg is, draagt de veehouderij ook nog bij aan de teloorgang van biodiversiteit, aldus de sombere opsomming van de FAO.

Kansen

Er liggen volgens de FAO echter grote kansen om de problemen aan te pakken en daarmee ook kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven om een positieve bijdrage te leveren aan het wereldvoedselvraagstuk. "We staan voor de uitdaging om tweemaal zoveel te produceren met tweemaal minder milieubelasting", zegt Martin Scholten, directeur van de Animal Science Group van Wageningen UR. Met de expertise en ervaring van de Nederlandse veeteelt moet het inlossen van deze opgave tot de mogelijkheden behoren, zegt Scholten. Naast de twee prominente vertegenwoordigers van de FAO was Scholten spreker op het symposium 'internationale kansen bij verduurzaming van de veehouderij' dat begin mei in Ede werd georganiseerd door het ministerie van Economische Zaken en Wageningen UR.

'Duurzame intensivering' is het sleutelbegrip om de problemen te lijf te gaan. Efficiënte veevoerproductie, meer en beter voeren in combinatie met betere verzorging leidt in veel landen in de wereld tot een enorme verbetering die goed is voor de portemonnee, het milieu en het welzijn van het dier. Beter beheer van de mest levert economisch rendement

en tegelijk milieuvoordeel op en met verbetering van grasland wordt ook koolstof in de bodem vastgelegd. Zeker nu het nationale beleid ontwikkelingssamenwerking meer koppelt aan handel, liggen er mooie kansen voor de Nederlandse agribusiness (zie kader Livestock, the World, and the Dutch).

Nederland is prominent lid van de zogeheten Livestock Dialogue (Global Agenda of Action), waarin tientallen landen samenwerken om met de beste inzichten de productiviteit te verbeteren. Bedrijfsleven, publieke sector, wetenschappers en ngo's werken hier samen aan verduurzaming van de veehouderij. Vast staat dat daarbij niet één aanpak overal toepasbaar is. Het gaat om maatwerk, dat er voor een bepaalde regio in Afrika heel anders uitziet dan voor een regio in Azië.

Duurzame samenwerking

Veel landen zoeken zelf al in toenemende mate contact met het Nederlandse agrobedrijfsleven, meldt Roald Lapperre, plaatsvervangend directeur-generaal Agro van het ministerie van Economische Zaken. "India is nu al de grootste zuivelproducent ter wereld en heeft een duidelijk plan om in het komende decennium een verdubbeling van de productie te bewerkstelligen. Ze kiezen voor samenwerking met Nederland om dit goed en duurzaam te doen", aldus Lapperre.

En er is meer. China en Zuid-Korea staan op de stoep om de verwerking van mest te verduurzamen. Ethiopië waardeert de Nederlandse hulp bij de opbouw van haar pluimveesector. Algerije ontwikkelt samen met Nederland een aantal voorbeeldbedrijven en ook het recente staatsbezoek van president Kikwete van Tanzania mag model staan voor de grote belangstelling, aldus Lapperre. "De president wilde per se een Nederlandse melkveehouder bezoeken en geïnformeerd worden over hoe Nederland Tanzania kan helpen de melkveesector te ontwikkelen."

Ook Leon Marchal, manager van het Nutrition&Innovation Centre van veevoercoöperatie ForFarmers Group, ziet internationale kansen voor de Nederlandse mengvoersector, gecombineerd met verantwoorde inkoop en export van kennis over duurzaam veevoer. "De verantwoorde inkoop van soja, palmolie en melasse wordt steeds belangrijker. Het vee zal bovendien steeds meer dynamisch worden gevoerd, dat wil zeggen toegespitst op de behoefte van het individuele dier", aldus Marchal.

Friesland Campina, met een omzet van bijna € 10 miljard per jaar een wereldspeler op gebied van zuivelproducten, wil eveneens bijdragen aan duurzame economische groei. "Dat is voor ons met name in Azië en Afrika van belang, want wij realiseren daar nu al respectievelijk € 2,3 en € 1,1 miljard van onze omzet", zegt duurzaamheidsmanager Jaap Petraeus.

Reductie van het gebruik van antibiotica, minder mastitis en klauwziekten en een verbeterde mineralenbalans staan op het lijstje van Friesland Campina. Petraeus wijst op het belang van het denken in de hele veehouderijketen. "Klanten in het Westen, maar ook elders, willen steeds meer duurzame zuivel. Nederlandse bedrijven kunnen daarin veel voor elkaar krijgen."

Kenia

Het Nederlandse bedrijf BLGG, expert in analyse van bodem, veevoer en gewassen, gaat een vestiging openen in Kenia. "Dat doen ze niet vanwege corporate social responsibility, maar omdat ze het als kernactiviteit zien", zegt Anton Jansen, agribusiness-adviseur van SNV in Kenia. Ook Friesland Campina kijkt naar Oost-Afrika als een mogelijke markt. Het is Jansen's overtuiging dat dit soort initiatieven de veehouderij ter plaatse een enorme impuls kunnen geven. "Door structurele aanwezigheid van Nederlandse bedrijven kan de markt zich ontwikkelen. Wij kunnen als ngo met kennis van de dynamiek van de markt en met onze lokale netwerken buitenlandse investeerders wegwijs maken."

China

In de provincie Henan (China) geven boeren maïsstro aan hun koeien. Door de slecht verteerbare stengels blijft de melkproductie ver onder het potentieel van de koeien. "Door het veevoer te verrijken met verhakselde maïskolven en korrels en dit als kuilvoer (silage) op te slaan, is de melkproductie met sprongen gestegen", vertelt Kees de Koning, manager van het (inter)nationale innovatie- en onderzoekscentrum voor de zuivelketen Dairy Campus. Hij voerde deze proef enkele jaren geleden uit in samenwerking met de Landbouwwaad Peking. Het is niet bepaald moeilijke wetenschap waarmee de productie kan verbeteren. "Eenvoudige zaken als beter veevoer en water, hygiëne, meer aandacht voor diergezondheid en ventilatie van de stallen doen wonderen", aldus De Koning. De Chinese boeren worden in good practices getraind door hun collega's, in samenwerking met Chinese kennisinstellingen. De Chinese trainers worden op hun beurt getraind door de Dairy Campus in Nederland.

Het rapport *Livestock, the World, and the Dutch*

Nederlandse bedrijven kunnen een belangrijke rol spelen in verbeterde efficiëntie van veehouderijssystemen in de wereld. Dat blijkt uit een quick scan die Wageningen UR uitvoerde in negen landen. Het gaat om de 'BRIC-landen' Rusland en China, de Next 11-landen Zuid-Korea, Vietnam, Indonesië, Turkije en Mexico, en de ontwikkelingslanden Ethiopië en Kenia. Als veehouders zich meer op de markt richten, ontstaan er kansen voor verwerkers en handelaars in de hele agroketen. Nederlandse bedrijven kunnen kennis en technologie overdragen op gebied van veevoer, vee, kunstmatige inseminatie, mestverwerking, bodem en water, diergezondheidszorg, voorlichting en financiële diensten, maar de kansen liggen met name bij oplossingen voor meer complexe problemen. Betrek kleinschalige producenten en ontwikkel capaciteit op lokaal niveau, concludeert het rapport.

Rapporten zijn te downloaden via de link:

<http://edepot.wur.nl/257004> (hoofdrapport) en <http://edepot.wur.nl/257005> (landenrapporten)

Zie ook www.livestockdialogue.org en www.globalresearchalliance.org

René Didde

Exportise

LISTEX™, de anti-bacterie

Nederland kent op het gebied van de food- en agribusiness een succesvolle export van basisproducten en verwerkte producten. Sommige exportproducten worden slechts onder de microscoop zichtbaar. Microeos ontwikkelt, produceert en exporteert vriendelijke vijanden van soms dodelijke bacteriën en voert oorlog op de kleinste schaal in de voedselproductie.

Voedselproducenten kampen met venijnige bacteriën, zoals de *Listeria monocytogenes*. Dit monster is verantwoordelijk voor grote problemen in rauw en kant-en-klaar vlees, gevogelte, vis, schaaldieren en zuivelproducten. Gelukkig hanteert de hoogwaardige fabrikant een strenge controle en wordt een besmetting in de regel ontdekt. De hele productie wordt vervolgens vernietigd. Goed voor de consument, die eraan onderdoor had kunnen gaan.

Listeria monocytogenes kan listeriosis veroorzaken, een ziekte die in ongeveer 25% van de gevallen fataal is. Het is de meest dodelijke voedselvergiftiging. Het tumult rond het constateren van de bacterie in de productie, de kosten voor alle extra handelingen en procedures en ten slotte het verlies van de grondstoffen waarin werd geïnvesteerd, wil de branche graag voorkomen. Een hardnekkige en kostenverslindende bacterie, die *Listeria*. Hij is bestand tegen zout, nitriet, droogte en hoge zuurgraden en in staat zich zelfs bij lage temperaturen te vermenvuldigen. In veel landen, zoals de VS en Australië geldt 'zero tolerance' tegen elke aanwijzing van een besmetting. De voedselindustrie is gewaarschuwd.

Ook op dit microscopische strijdtoneel toont Nederland zich een ondernemende partner. In Wageningen huist Microeos, een Nederlandse onderneming die gespecialiseerd is in fagen-technologie. Daarmee kan voor het eerst gericht de ongewenste *Listeria*-bacterie worden aangepakt. Export zonder containers. Mr. Mark L. Offerhaus, CEO van Microeos: "Wij leveren flesjes met een concentraat af. Dat wordt met water 100 keer verdund en kan tijdens de productie eenvoudig worden toegediend, liefst zo vroeg mogelijk in het proces. Dan voorkom je direct bacterie-uitgroei."

Fagen

Fagen, zegt u? Jawel, de natuurlijke vijand van onze belagers, de ziekte veroorzakende bacteriën. Fagen vreten bacteriën met huid en haar op en zijn zelf totaal ongevaarlijk. Een logische bondgenoot om in te zetten tegen schadelijke bacteriën als de *Listeria monocytogenes*. Dat is precies wat Microeos voor een groot aantal afnemers in de mondiale voedselindustrie doet en het bedrijf behaalt daarmee inmiddels een gezonde omzet.

Fagen verslinden elke twee dagen zo'n beetje de helft van het immer doorgroeiende bacterievolumen in deze wereld. Je zou zeggen: zet overal fagen in en we zijn van die ellendige bacteriën af. Alle mensen blij, voedselindustrie succesvol en overheden gerustgesteld.

Maar dat gaat zo maar niet. Antibiotica met een breed spectrum kunnen gevarieerd samengestelde legers van bacteriën aan, fagen niet. Elke bacterie erkent in één bepaalde faag zijn meerdere. Dus moet je per ongewenste bacterie de bijbehorende vijandelijke faag vinden en die massaal produceren en gericht inzetten.

Met LISTEX weet Microeos de *Listeria monocytogenes* te elimineren en levert zo een belangrijke bijdrage aan voedselveiligheid van de afnemers. Het bedrijf werkt samen met topinstituten en vanuit haar ultramoderne Phage Technology Centre in de Food en Agri Valleys van Wageningen stelselmatig aan de bestrijding van andere bacteriën.

SALMONELEX™ gaat de *Salmonella* in de voedselketen te lijf. Belangrijk werk waar miljoenen consumenten van profiteren. Voorkomen van bacteriën in de voedselproductie is

beter dan genezen van de patiënten die er door kunnen ontstaan. Zeker nu de wereld zich bewust wordt van de groeiende resistentie tegen antibiotica kan een flinke dosis preventie geen kwaad.

Inmiddels worden producten als GLADSKIN ook in medische kringen ingezet tegen rosacea (gekenmerkt door rode wangen en neus), acne en eczeem. Offerhaus: "De irritatie van eczeem kan nu opmerkelijk anders worden aangepakt. We zijn oprecht blij met de prima resultaten en we gaan langs deze weg nog meer pijnlijke aandoeningen aanpakken."

Menslievend

Ruim één miljoen mensen met bacteriële infecties profiteerden al van fagentechnologie in de bestrijding van bacteriële infecties. Dagelijks zijn specifieke fagen van Microeos in de voedselproductie actief om schadelijke ziekteverwekkers in de voedselketen te vernietigen en zodoende miljoenen mensen van besmetting te vrijwaren. Is dat menslievende export of niet?

www.micreos.com

Naoogst

Serieuze kansen agrologistiek in Egypte

In verband met kansen voor de Nederlandse agribusiness in Egypte, is in de eerste week van juni een handelsmissie naar Cairo georganiseerd, met op de tweede dag een rondetafelbijeenkomst over agrologistiek. Deelnemers hieraan waren Egyptische spelers – grote bedrijven – uit export, retail, productie en logistieke dienstverlening. Egyptenaren willen graag samenwerken met Nederlandse ondernemingen en daar ligt in brede zin de kans.

Besloten is om een platform Egyptian-Dutch Business Dialogue on Agrologistics op te zetten. In vier pilots wordt de benodigde Nederlandse expertise geïnventariseerd. Denk aan koeltechniek, kwaliteitsmanagement, goed uitgangsmateriaal, oogst-, verwerkings- en bewaarstechnieken, koeltransport, en import van verse groente en fruit. Daarbij worden enkele supply chains nauwkeurig geanalyseerd en de logistieke kosten berekend die verbonden zijn aan na-oogstverliezen. Dit gaat om ruwe en verwerkte producten voor export en voor de lokale markt.

Egyptische bedrijven zien de noodzaak van het terugdringen van na-oogstverliezen en willen de agroketen optimaliseren. De koelketen is één van de thema's waarmee de Egyptenaren graag aan de slag willen. Het ministerie van EZ zal de opstart van een praktische training voor alle betrokkenen in de koelketen faciliteren. De precieze trainingsbehoefte zal in kaart worden gebracht en het opstellen van een curriculum zal worden ondersteund. Dit is een kans voor bedrijven met expertise in de koelketen. De Egyptische ondernemingen bekostigen zelf de training en de deelname daaraan.

Ten slotte zal het platform het multimodaal transport in Egypte nader uitwerken. Voorjaar 2014 volgt naar verwachting de officiële lancering van het platform, als de resultaten van de vier pilots worden gepresenteerd.

Meer informatie: Mireille Boshuizen, m.k.boshuizen@minez.nl, of Karel Vanroye (BCI), karel.vanroye@bciglobal.com, of Joost Geijer, Landbouwrapad Cairo, joost.geijer@minbuza.nl.

Nederland ook in 2012 tweede agro-exporteur

Recent is de Comtrade-databank van de Verenigde Naties zodanig geüpdate dat de ranglijst van de grootste exporteurs van landbouwproducten over 2012 kon worden samengesteld. Uit de cijfers blijkt dat Nederland het afgelopen jaar de tweede exporteur van landbouwproducten is gebleven en zelfs verder is uitgelopen op nummer drie, Duitsland.

Na het topjaar 2011 heeft de export van landbouwproducten in 2012 duidelijk een stap terug moeten doen. Vijf van de toptien landen kenden een terugval en vijf groeiden nog. Nederland hoorde in het negatieve rijtje met -3,5%.

De Verenigde Staten was ook in 2012 veruit de grootste exporteur van landbouwproducten met \$ 162 miljard, op afstand gevolgd door achtereenvolgens Nederland (\$ 98 miljard), Duitsland (\$ 88 miljard), Brazilië (\$ 84 miljard) en Frankrijk (\$ 77 miljard). Nieuw in de toptien zijn Spanje (van plaats 12 naar 8) en Argentinië (van plaats 11 naar 10).

Zie ook de UN Comtrade-databank.

iVerde, nieuw platform voorlichting en promotie van groen

Met de presentatie van iVerde willen Anthos, LTO Vakgroep Bomen en Vaste Planten, en Branchevereniging VHG een vervolg geven aan de bestaande samenwerking in de ketenpromotie. Het platform, dat juridisch verankerd wordt in een stichting, richt zich op het bevorderen van de maatschappelijke waardering van groen en groenproducten en het verzorgen van de promotie in binnen- en buitenland. Doelgroepen zijn zowel de zakelijke als de particuliere markt. Als eerste stap wordt bekeken of bestaande projecten en producten op het gebied van promotie en innovatie van het Productschap Tuinbouw door iVerde overgenomen kunnen worden.

Meer informatie: L. Smet, secretaris Boomkwekerij, tel. 0252 - 535080.

Versterking Nederlandse agribusiness in Zuid-Duitsland

Van 3-6 juni 2013 vond onder leiding van de Minister van Buitenlandse Handel, Lilianne Ploumen, en het nieuwe Koningspaar een brede economische handelsmissie plaats naar de Duitse deelstaten Hessen en Baden-Württemberg.

Met een Nederlandse agrarische export naar Duitsland in 2012 van €19,4 miljard zijn onze oosterburen veruit de grootste exportbestemming voor Nederlandse landbouwproducten. Naast de traditionele afzetmarkt in de deelstaten Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen is er een groot onbenut exportpotentieel in de zuidelijke deelstaten van Duitsland, een van de sterkste economische regio's van het land. Die regio vraagt echter om een andere positionering en marktwerking dan Noord-Duitsland.

Koningin Maxima was met de agro-delegatie op 5 juni aanwezig op de Universiteit van Hohenheim, waar in aanwezigheid van Aalt Dijkhuizen een Letter of Intent werd getekend voor intensivering van de samenwerking met de WUR.

Tijdens de netwerkbijeenkomst in het Kurhaus te Wiesbaden is aandacht gegeven aan Nederlands-Duitse campagne 'Frische ist Leben'. Deze campagne promoot de consumptie van groente en fruit en is door heel Duitsland bij circa 4000 grote Duitse supermarkten in bijna 900 Duitse steden te zien.

Om het belang van Zuid-Duitsland te onderstrepen en de Nederlandse agribusiness optimaal te kunnen assisteren wordt de Landbouwfederatie Berlijn binnenkort versterkt met een extra Agricultural Assistant, gestationeerd in München bij het Nederlandse Consulaat-Generaal.

Innovatieve stalrichter vestigt zich bij Dairy Campus

Op 21 juni 2013 opende Cowhouse International haar nieuwe pand aan de Newtonlaan in Leeuwarden, ook wel *Dairy Alley*. Cowhouse International is een innovatieve stalrichter, waar het welzijn van de koe centraal staat en waar meer dan 75% van de omzet wordt behaald uit export. Dit verklaart de keuze van deze nieuwe vestigingsplaats, op een steenworp afstand van de Dairy Campus, het onderzoeks- en innovatiecentrum van Wageningen Universiteit en Research. Dairy Alley zal worden ingevuld door bedrijven die in de ruimste zin actief zijn in de melkveehouderij, zowel nationaal als internationaal. Het pand voorziet geheel in de eigen energiebehoefte. In de 2000 m² grote fabriekshal worden onder andere koematrassen geproduceerd. In het multimediacentrum zullen voorlichting- en trainingsdagen aan veehouders en distributeurs uit binnen- en buitenland gegeven worden op het gebied van melkveehuisvesting en stallenbouw. Ook Friesian Forest Stalbouw, het dochterbedrijf dat landschap verfraaiende stallen bouwt, zal haar intrek nemen in het nieuwe pand.

Nederland vierde paardenexporteur

De export van levende paarden wordt voor Nederland van steeds groter economisch belang. Volgens cijfers van de Comtrade-databank van de Verenigde Naties is Nederland in 2012 opgeklommen tot de vierde exporteur van levende paarden in de wereld. In 2012 realiseerde Nederland een export van \$ 211 miljoen, 28% meer dan in 2011. Wij laten hiermee nog slechts de Verenigde Staten (\$ 465 miljoen), het Verenigd Koninkrijk (\$ 370 miljoen) en Ierland (\$ 235 miljoen) voor. Belangrijkste exportmarkt voor Nederland is de VS met een exportwaarde in 2012 van \$ 129 miljoen (61% van de totale Nederlandse paardenexport). Nederland is de grootste exporteur van levende paarden naar de VS, met 42% van de totale Amerikaanse import. Ons land blijft daarmee Duitsland, Canada, het Verenigd Koninkrijk en België ruimschoots voor.

Grensverleggers

FlevoLof, wereldlof

Witlof groeit in twee fasen. Er is een wortel, die op het in diepe voren en hoge ruggen geploegd land uit zaad groeit. Vervolgens wordt de pen gerooid en ondergebracht in het donker om een krop lof op te leveren. Tot zover de uitleg voor niet-kenners. Kenners in binnen- en buitenland kennen FlevoLof. Lof voor onder andere groeiende export.

Witlof ontkiemt in het voorjaar op de akker uit een zaadje tot een wortel, de witlofpen. In de nazomer worden de pennen gerooid om in bakken te worden geplaatst. Iedere pen krijgt zijn plekje. In donkere cellen groeien er in een week of drie volledige witlofkroppen op de wortels. Dan wordt de krop van de wortel gesneden en heb je verse lof. Lekker en gezond. Op speciaal geselecteerde percelen teelt FlevoLof zowel witlof- als roodlofwortelen. Luister je naar Gerald Langerak, dan krijg je te horen dat de gezonde afzet naar zo'n 15 landen overal in de wereld niet alleen aan het product zelf te danken is. Het bedrijf weet dat de afzet van de pennen pas het begin is en zet zich in voor afnemers die een hoge kwaliteit lof willen leveren. "Het is de zorg om te beginnen met een onberispelijke pen, maar vervolgens met een deskundige begeleiding", vertelt Langerak. "Het gaat uiteindelijk om die mooie krop verse witlof, op de markt of in het schap bij de super." Vandaar ook de export van de goed te conditioneren en compact te transporteren pennen. De lof zelf, de krop op de pen, heeft dan nog de kortste weg naar de retail te gaan, om vers in het schap te belanden.

Biologisch

Het telen wordt volledig afgestemd op de wensen en behoeften van de klant en zijn lokale omstandigheden. Dat is het geheim achter de succesvolle export van FlevoLof naar al die verschillende landen. Langerak: "Volg je de levering naar de afnemers tot en met hun oogst, dan houd je trouwe klanten over. Dan bewijs je samen met de afnemer je waarde als leverancier van perfect uitgangsmateriaal, voor de beste oogst."

FlevoLof werkt met ervaren teeltbegeleiders die de lof over de hele wereld volgen tot de retail is bereikt en de winst van de keten kan worden geteld. Dat levert de afnemers op, waarmee het goed en langdurig samenwerken is. Belangrijk, want steeds maar weer nieuwe wegen voor export vinden, is een dure aangelegenheid en gegarandeerde afzet over de grenzen is een rijk bezit.

Voeding voor de groeiende wereldbevolking is een hot item en het biologische segment is wellicht een secundair vereiste, maar toch schuilt ook daarin een expanderende markt waarop FlevoLof zich niet onbetuigd laat. De vraag naar biologische producten uit vooral Europa en stelselmatig veeleisender opkomende markten weet het bedrijf te beantwoorden met biologische witlofwortelen, door ervaren en gecertificeerde akkerbouwers geteeld volgens mondiaal geaccepteerde kwaliteitsnormen. Tel daar de eindcontrole bij op door SKAL en Demeter, onafhankelijke organisaties voor het toezicht op de biologische productie, en de afnemer weet zich verzekerd van oprecht biologisch.

Nuttig

Je kunt niet met een afwachtende houding de exportmarkten op. De concurrentie is moordend en elk nieuwtje doet op de mondiale markt snel de ronde. Een absolute voorwaarde is voorop te lopen. FlevoLof weet zich internationaal te positioneren als een innovatief bedrijf. De witlofteler verwerkte de ervaring in de unieke DITOM® witlofweekbak en het DITOM® witlofverenkelingsrek. In eigen beheer ontwikkeld en nu internationaal in gebruik.

Wie naar alle delen van de wereld exporteert, heeft logistiek in zijn vakkenpakket. Transport kost geld en prijs is wereldwijd een discussiepunt. De absolute eis is slechts nuttige lading te transporteren. Witlofpennen reizen zowel in bulk als in kisten en 'big bags'. Iedere afnemer legt eisen op tafel. Zoals vrij van grond, dus schoongewassen. Beter

bij de inklaring, want grondresten kunnen vragen oproepen. Als FlevoLof het transport verzorgt, krijgt de lading alle benodigde exportdocumenten mee, zoals een fyto-sanitair certificaat. Het bedrijf kent de transporteurs en heeft voor zowel wegtransport als voor scheepsladingen volledig vertrouwde wegen gevonden. De pennen komen in onberispelijke staat aan om hun kroppen te laten uitkomen. Verse witlof direct bij de uiteindelijke markt, daar waar de consument wacht.

www.flevolof.nl

Activiteitenkalender 2013

Onderstaande activiteiten zijn op alfabetische volgorde gerangschikt per regio en per land

AFRIKA

November

(vóór of na de week van 11-14 november)
Challenge (bijeenkomst met (LNV)-raden en attaché(e)s
Inlichtingen
www.agentschapnl.nl

Angola

2-6 oktober

Nederlandse tuin- en akkerbouwmissie met o.a. bezoek Agro Fair Luanda
Inlichtingen markt
i.korving@minez.nl

13-14 september

Naivasha Horticultural Fair
Lake Naivasha
Inlichtingen markt
i.korving@minez.nl

Zuid-Afrika

7-12 oktober

Nederlandse tuinbouwmissie met o.a. tuinbouwconferentie
Kaapstad
Inlichtingen markt
i.korving@minez.nl

AMERIKA

Westelijk Halfrond

November

(vóór of na de week van 11-14 november)
Challenge (bijeenkomst met (LNV)-raden en attaché(e)s
Inlichtingen
www.agentschapnl.nl

Colombia

2-4 oktober

Bogotá
Expoflora, Hollandpaviljoen
Inlichtingen
tf@agentschapnl.nl

Peru

15-17 oktober

Lima
Expoalimentaria,
Hollandpaviljoen
Inlichtingen
lim-ea@minbuza.nl

AZIË

Japan

23-25 oktober

Agro-Innovation Japan 2013
(grootste beurs van het land op het gebied van land- en tuinbouw)
Inlichtingen
tok-lnv@minbuza.nl

November

(vóór of na de week van 11-14 november)
Challenge (bijeenkomst met (LNV)-raden en attaché(e)s
Inlichtingen
www.agentschapnl.nl

MIDDEN-OOSTEN

November

(vóór of na de week van 11-14 november)
Challenge (bijeenkomst met (LNV)-raden en attaché(e)s
Inlichtingen
www.agentschapnl.nl

Saoedi-Arabië

8-11 november

Foodex beurs – Nederlandse Deelname
Inlichtingen uitvoering
Nederlandse Export Combinatie
info@nec.nl • 033 – 433 01 31

OVERIG EUROPA

Georgië

23-27 september

Handelsmissie tuinbouwsector
Inlichtingen
Willemie Everts
weverts@nchnl.nl

Rusland

9-13 oktober

Agritech/Golden Autumn
Moskous VDNH-complex
Inlichtingen markt
j.porte@minez.nl

29 oktober-1 november

Agroexpo Siberia beurs
(Nederlandse deelname)
Inlichtingen uitvoering
Nederlandse Export Combinatie
info@nec.nl • 033 – 433 01 31

Turkije

4-7 september

Matchmakingreis Food t.g.v.

World Food Istanbul

Inlichtingen uitvoering

Nederlandse Export Combinatie

(zie [www.nec.nl/ handelsreis+turkije+food/](http://www.nec.nl/handelsreis+turkije+food/))